

VALORS SOCIALS I CÍVICS

Introducció

Els valors socials i cívics tenen una vàlua fonamental per a les persones en una societat democràtica. D'aquí la importància que l'educació faciliti la construcció de la identitat individual i potenciï relacions interpersonals enriquidores per enfortir la convivència, d'acord amb valors cívics, socialment reconeguts.

L'àrea de valors socials i cívics ajuda, en gran mesura, a garantir el dret universal dels infants a rebre una educació que els permeti desenvolupar-se al màxim de les seves possibilitats, formar-se en el respecte als drets humans i les llibertats fonamentals i preparar-se per assumir una vida responsable en una societat lliure i tolerant amb les diferències.

Així mateix, reforça la preparació de les persones per actuar com a ciutadans participatius i implicats en la millora de la cohesió, la defensa i el desenvolupament de la societat democràtica. Aquesta formació inclou l'adquisició de competències socials i cíviques —personals, interpersonals i interculturals— per participar d'una manera eficaç i constructiva en societats cada vegada més diversificades.

Finalitat de l'àrea

La proposta d'aquesta àrea, formar les persones des de l'inici de l'educació primària en la reflexió i la vivència de valors, respon a la preocupació per millorar la qualitat de l'educació de tots els alumnes, fomentant el desenvolupament de processos educatius que potenciïn la participació individual per aconseguir finalitats col·lectives. D'aquesta manera, s'enriqueixen les experiències socials dels alumnes, tenint en compte que viuen en societat mentre es formen i que les vivències compartides a l'escola enriqueixen els seus aprenentatges.

L'àrea incita a la reflexió i proposa aprenentatges relatius a la dignitat personal, al respecte als altres i als valors socials en la convivència. La pretensió primera és que cada alumne adquireixi les competències necessàries per construir un autoconcepte ajustat i una bona autoestima, per adoptar iniciatives responsables i viure amb dignitat. Un cop elaborada la seva identitat personal, l'infant està preparat per reconèixer l'altre. Per això, s'indueix a l'empatia, al respecte i a la tolerància de les

altres persones i es proposen elements relacionats amb les habilitats necessàries per relacionar-se i actuar d'acord amb els drets i deures humans fonamentals.

Una vegada que l'ésser humà és capaç de conèixer-se i acceptar-se alhora que comprèn i respecta els altres, pot assumir la complexitat de la convivència social. En aquest moment, s'estimulen actituds que propiciïn la interdependència positiva, la cooperació i la solidaritat d'acord amb els valors, drets i deures de la Constitució espanyola.

D'aquesta manera s'orienten els alumnes per comprendre la realitat social, resoldre conflictes de forma reflexiva, dialogar per millorar, respectar els valors universals, crear un sistema de valors propis i participar activament en la vida cívica de forma pacífica i democràtica.

Valors socials i cívics contribueix a fer que els alumnes millorin la competència per aprendre i tenir iniciativa, estimulants la motivació, l'esforç i les capacitats de reflexió, síntesi i estructuració. Els ajuda a enfrontar-se als problemes, experimentar i fer projectes en equip, treballar de forma independent, prendre decisions i generar alternatives personals.

Estructura del currículum

- Orientacions metodològiques

L'ensenyament de l'àrea requereix que els docents estimulin l'ajuda mútua i el treball cooperatiu, inspirat en la idea que totes les persones tenen capacitats encara que trobin algunes limitacions. Ha de potenciar el desenvolupament de competències que permetin als alumnes considerar-se valuosos i ajudar els altres, alhora que se senten reconeguts i es mostren receptius per rebre ajuda en la resolució dels conflictes.

La metodologia a l'aula s'ha de fonamentar en la relació entre el progrés personal i l'acadèmic, perquè equilibri afectiu i aprenentatge van units i s'enforteixen mútuament. Les decisions metodològiques es guiaran per l'objectiu de facilitar el desenvolupament de persones ben formades i informades, capaces d'assumir els seus deures i defensar els seus drets, exercir la ciutadania activa, incorporar-se a la vida adulta de manera satisfactòria i desenvolupar un aprenentatge permanent al llarg de la vida.

Els processos d'ensenyament i aprenentatge estaran basats en la participació de tots els alumnes, de manera que se sentin valuosos i capaços. D'aquí la importància de proposar el treball cooperatiu per dur a terme les tasques, ja que permet als alumnes l'anàlisi i l'expressió i la interpretació de pensaments, sentiments i fets en diferents contextos socials i culturals, així com l'ús del llenguatge per regular la conducta i relacionar-se amb els altres.

Mitjançant la presa de decisions basada en els judicis morals i la resolució de problemes i conflictes en col·laboració, s'adquireixen les competències necessàries per seguir diversos processos de pensament, utilitzar el raonament lògic, analitzar i jutjar críticament els problemes socials i històrics. El desenvolupament d'activitats, orientades per valors socialment admesos, en un clima de convivència acollidor, estimulant i educatiu, reforça en si mateix l'assoliment dels fins de l'àrea.

- Contribució de l'àrea al desenvolupament de les competències

Els valors socials i cívics contribueixen a desenvolupar, especialment, les competències següents:

- Competència en comunicació lingüística.
- Aprendre a aprendre.
- Competències socials i cíviques.
- Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

- Objectius

L'àrea de valors socials i cívics ha de contribuir a desenvolupar en els infants de primària les capacitats que els permetin:

- Conèixer i apreciar els valors i les normes de convivència, aprendre a obrar-hi d'acord, preparar-se per a l'exercici actiu de la ciutadania i respectar els drets humans, així com el pluralisme propi d'una societat democràtica.
- Desenvolupar hàbits de treball individual i d'equip, d'esforç i de responsabilitat en l'estudi, així com actituds de confiança en un mateix, sentit crític, iniciativa personal, curiositat, interès i creativitat en l'aprenentatge, i esperit emprenedor.

- Adquirir habilitats per a la prevenció i per a la resolució pacífica de conflictes, que els permetin desenvolupar-se amb autonomia en l'àmbit familiar i domèstic, així com en els grups socials amb els quals es relacionen.
- Conèixer, comprendre i respectar les diferents cultures i les diferències entre les persones, la igualtat de drets i oportunitats d'homes i dones i la no-discriminació de persones amb discapacitat.
- Desenvolupar les capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les relacions amb els altres, així com una actitud contrària a la violència, als prejudicis de qualsevol tipus i als estereotips sexistes.
- Fomentar l'educació viària i actituds de respecte que incideixin en la prevenció dels accidents de trànsit.

- Continguts

Els continguts s'organitzen en tres blocs:

- Bloc 1. “La identitat i la dignitat de la persona”. Tracta dels aspectes personals: l'autoconeixement, l'autoestima, la dignitat i la identitat, el reconeixement de les emocions pròpies i dels altres, l'autonomia, la convivència i la resolució de conflictes. Un aspecte prioritari, relacionat amb l'autonomia personal, és sempre l'assumpció de les pròpies responsabilitats.
- Bloc 2. “La comprensió i el respecte a les relacions interpersonals”. Tracta de la tolerància, de les habilitats socials i les relacions amb els companys i amb els adults, del reconeixement de la dignitat de totes les persones, del respecte a l'altre encara que mantenguin opinions i creences diferents, de la diversitat i els drets de les persones. Així mateix, des del reconeixement de la diversitat cultural i religiosa present a l'entorn immediat es treballa l'amistat i el reconeixement de les conseqüències dels prejudicis socials.
- Bloc 3. “La convivència i els valors socials”. Proposa un model de relacions basat en el reconeixement de la dignitat de totes les persones, del respecte a l'altre encara que mantenguin opinions i creences diferents, de la diversitat i els drets de les persones. Així mateix, es planteja treballar el respecte crític pels costums i per les formes de vida diferents de les pròpies i permet proporcionar elements per identificar i rebutjar situacions de marginació, discriminació i injustícia social. Tracta de la convivència en les relacions amb l'entorn, dels valors cívics en què es fonamenta la societat democràtica (respecte, tolerància, solidaritat, justícia, igualtat, ajuda mútua, cooperació i cultura de la pau) i de l'exercici dels drets i deures que corresponen a cada persona dins aquests grups,

identificant la diversitat, rebutjant la discriminació i valorant la participació i les seves vies. Proposa un plantejament social més ampli: la necessitat i el coneixement de les normes i els principis de convivència establerts per la Constitució i l'Estatut d'autonomia. També cerca fomentar l'educació viària i actituds de respecte que incideixin en la prevenció dels accidents de trànsit.

- Criteris d'avaluació

Amb els criteris d'avaluació es pretén valorar si els alumnes manifesten, a través dels comportaments quotidians, un desenvolupament positiu de les capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les relacions amb els altres, així com una actitud contrària a la violència, als prejudicis de qualsevol tipus i als estereotips sexistes i una actitud de respecte cap a l'educació viària.

- Estàndards d'aprenentatge avaluable

Els estàndards d'aprenentatge constitueixen referents que orienten l'acció educativa i la presa de decisions, en pro de la millora de la qualitat. Permeten definir els resultats de l'aprenentatge i concretar què han de saber, comprendre i saber fer els alumnes. Són metes d'aprenentatge clares i precises que s'espera que assoleixin tots els estudiants. Són una aposta per la qualitat i l'equitat, ja que parteixen del supòsit que el sistema educatiu ha d'assegurar que tots els estudiants assoleixin certs aprenentatges fonamentals, independentment de l'origen socioeconòmic, cultural...

Són avaluable fàcilment. I són assolible, però, per aconseguir-ho, cal que tothom hi posin de la seva part: docents, estudiants, famílies...

Orientacions metodològiques

Mètodes i propostes didàctiques

És essencial partir dels coneixements previs dels alumnes i de les seves experiències per afavorir un aprenentatge significatiu i tractar de motivar-lo en tot moment. Per això, també hi ha d'haver una bona interacció entre els alumnes i els docents. El docent ha d'ajudar l'alumne a assimilar conceptes nous i relacionar-los amb els que ja coneix. Per tractar d'assolir aquests objectius, s'ha de treballar amb una metodologia globalitzadora i activa.

Una metodologia globalitzadora suposa la interrelació de tots els continguts que duim a l'aula, totes les àrees que treballam, totes les activitats que practicam i fins i tot tots els objectius que perseguim, una interrelació que es donarà entre si i amb els àmbits d'experiència de l'infant perquè sigui ell mateix el qui pugui fer el descobriment del coneixement. Aquesta metodologia deixa l'infant com a protagonista del seu propi aprenentatge, participant activament i desenvolupant-se de manera global.

La metodologia activa constitueix una de les principals aportacions didàctiques al procés d'ensenyament-aprenentatge, no tan sols perquè permet al docent assumir la seva tasca de manera més efectiva, sinó perquè també permet als alumnes l'assoliment d'aprenentatges significatius, i els ajuda a ser participants en tot el procés d'ensenyament-aprenentatge.

La metodologia activa parteix de la idea central que, per tenir un aprenentatge significatiu, l'alumne ha de ser el protagonista del seu propi aprenentatge i els docents, uns facilitadors d'aquest procés. Els docents proposen als alumnes activitats de classe, tasques personals o de grup, que desenvolupen el pensament crític, el pensament creatiu i la comunicació efectiva en cadascuna de les fases del procés d'aprenentatge. Es fomenta l'experimentació, el treball en equip i l'autoavaluació. Amb això aconseguiran tenir més facilitat per resoldre problemes, més motivació...

Els drets dels infants són també els drets dels alumnes de la classe. Els alumnes han de ser respectats i se'ls han de reconèixer la seva dignitat i la seva llibertat. Així, els mètodes més apropiats per presentar els drets humans col·loquen l'alumne en el centre del procés educatiu i estimulen el pensament independent.

Per tant, els mètodes actius són els apropiats per instruir sobre els drets de les persones. Els docents han d'estimular accions que demostrin solidaritat i proposar activitats sobre valors i drets humans, projectes col·laboratius, obres de teatre...

L'educació cívica i social se centra en els drets humans, la democràcia i la pau, com a eixos fonamentals de les relacions socials.

El procés d'aprendre el que són els valors socials i cívics no pot ser passiu, sinó que ha d'estar basat en la pràctica, la cooperació i el debat.

Per educar en valors socials i cívics, utilitzarem una metodologia que plantegi el treball en equip i l'intercanvi d'experiències personals amb estratègies de lectures i de reflexió a través també de materials audiovisuals. Els documents de treball que es presentin als alumnes s'han de construir, totalment o parcialment, sobre experiències de la vida dels infants.

Les activitats han de ser tan reals i funcionals com sigui possible; cal aprofitar totes les situacions que la dinàmica escolar ofereix i proporcionar activitats de simulació d'activitats comunicatives: dramatitzacions, simulació de programes o de textos propis dels mitjans de comunicació, simulació de rols, etc.

Alguns exemples d'estratègies metodològiques per treballar els valors socials i cívics:

- Les celebracions i les festes escolars són ocasions en què els infants d'aquestes edats poden i han de fer sentir la seva veu, alhora que col·laboren amb responsabilitat a organitzar-les i gestionar-les.
- Les activitats de simulació d'activitats comunicatives: dramatitzacions, simulació de rols, simulació de programes o textos propis dels mitjans de comunicació, amb propòsits didàctics, constitueixen pràctiques educatives adequades per a l'educació en valors.
- Els jocs de sala i de taula que requereixen cooperació i discussió de grup poden ser adaptats per treballar els valors socials i cívics.
- Els treballs d'investigació de temes suggerits pels alumnes són també un recurs eficaç que, a més, permet atendre la diversitat dins l'aula.
- Els projectes de treball, que necessàriament són interdisciplinaris, posen en joc diverses disciplines i han d'integrar de forma transversal els valors socials i cívics així com els drets humans.
- Es poden organitzar debats sobre valors, llibertat d'expressió, democràcia, drets humans... Els debats s'han de preparar prèviament i requereixen la supervisió dels docents així com l'aportació de textos, llibres... adequats per al debat. La lectura de notícies a Internet (diaris digitals, blogs, etc.) també és una bona font de recursos per cercar textos per al debat. Es tracta de promoure la participació, l'esperit crític, la convivència democràtica, l'expressió i el desenvolupament d'afectes i sentiments.
- També es recomana visitar persones i entitats que tenen a veure amb els valors que volem transmetre: policia, bombers, residències de gent gran..., que poden ser un bon exemple per als alumnes. Convé programar les visites i que formin part d'un projecte de treball més ampli.

Recursos didàctics

Els recursos audiovisuals i les tecnologies de la informació i la comunicació són atractius i adequats per a l'àrea.

Les TIC són un recurs imprescindible, especialment en els nivells en què es disposa de connexió a Internet: els alumnes amb ordinadors personals ultraportàtils i els docents amb un PC i una pissarra digital. Els recursos per treballar els valors socials i cívics són innumerables a Internet. L'ús de les TIC afavoreix el treball cooperatiu en la recerca d'informació i el treball en línia (aula virtual, webquestes, caceres del tresor...).

L'enregistrament de produccions orals per analitzar-les posteriorment, l'enregistrament en vídeo de dramatitzacions i d'interaccions comunicatives o la visualització d'anuncis i de presentacions per valorar-ne els missatges i els recursos concrets per als alumnes amb necessitat específica de suport educatiu són algunes de les utilitats que tenen.

La biblioteca del centre també pot ser una bona font de recursos en valors, en funció de la seva dotació i la seva dinamització en el centre.

Participació de les famílies

L'escola i la família són les fonts bàsiques per a l'aprenentatge de la vida social. La família i l'escola, conjuntament, han de contribuir a establir les bases i els fonaments de la convivència en la societat d'avui de l'infant com a ciutadà. Les famílies poden contribuir a aquesta educació tenint present aquests quatre requisits bàsics:

- Les famílies han de tenir molt clars els motius per educar els fills i estar convençuts de quina és la millor educació que els poden donar.
- El primer que educa els fills és l'actitud dels pares i les mares. Educam amb bones paraules però especialment educam amb els fets.
- Els infants necessiten que tant les famílies com els docents els expliquin el perquè de les coses. No s'ha de demanar només que actuïn d'una manera concreta, sinó que entenguin els motius d'aquesta conducta i les conseqüències d'altres conductes diferents.

- L'escola i les famílies han de traçar plans i projectes tendents a adquirir hàbits de convivència i de valors i dur-los a la pràctica perquè els infants els assumeixin i els integrin. Aquests plans i projectes d'actuació els poden elaborar conjuntament pares, mares i fills amb l'escola. Els plans poden servir per reconduir conductes negatives, adquirir i aprofundir en els valors, i s'han de dur a la pràctica amb l'acord de totes les parts.

L'escola pot elaborar enquestes d'educació moral i cívica per saber l'opinió de les famílies i per conscienciar que l'educació, i especialment els valors socials i cívics, és fonamental que es faci conjuntament.

El paper dels docents

El paper dels docents és essencial: escolta, orienta, estimula, guia les recerques i descobertes, fomenta el diàleg, la creativitat i l'adquisició de l'esperit crític, dóna suport i ofereix models i reptes. És fonamental una acció tutorial adequada, que atengui les característiques personals i del grup.

En totes les situacions d'aprenentatge els docents tenen el paper de model i de referent. Han de fomentar un clima de feina que potenciï la iniciativa i l'autonomia dels alumnes i ofereixi possibilitats diversificades de diàleg, de respecte cap als altres, d'interès per conèixer, de tasques i responsabilitats compartides, i d'atenció a tots els alumnes. D'aquesta manera, faciliten la convivència i potencien l'adquisició dels valors i dels mecanismes de funcionament democràtics.

Distribució espai-temps

Les aules es poden organitzar de manera que es puguin fer activitats tant individuals com de grup en qualsevol moment, en funció de les necessitats. La distribució del temps ha de ser adient al tipus d'activitats. L'organització de l'aula, l'assumpció de responsabilitats d'aula i de centre, les tutories a infants d'altres edats que acaben d'incorporar-se a la vida de l'escola, etc., són altres oportunitats de què disposen els infants per adquirir i posar en pràctica els valors cívics i els mecanismes de participació, així com per progressar en el reconeixement de la pròpia identitat i en autonomia. Totes aquestes activitats han d'estar regides per la igualtat de rols i pel respecte per les característiques personals dels companys.

Tipologia d'agrupaments

L'ensenyament de valors socials i cívics es fonamenta en la diversitat de situacions comunicatives. Cada situació necessita un tipus diferent d'agrupament (individual, en parelles, en grup gran o petit, assemblees, tutories, debats...), per la qual cosa la distribució de l'espai ha de ser flexible. Si l'establiment de rutines és desitjable, especialment en els primers nivells, també ho és, sobretot a mesura que els infants es fan grans, rompre aquestes rutines amb activitats que suposin tipus d'intercanvis diferents.

Avaluació

L'avaluació s'ha de dirigir a millorar l'aprenentatge dels alumnes i a valorar la pròpia pràctica docent. Els docents han d'adaptar les programacions a les necessitats reals dels alumnes en relació amb els objectius establerts i amb els continguts.

L'avaluació inicial permet detectar i conèixer les idees prèvies dels alumnes i les representacions sobre el que esperen aprendre en l'àrea. L'avaluació durant el procés d'aprenentatge incideix en la regulació de les formes d'organització i de planificació del pensament i l'acció. Aquesta avaluació ha de tenir en compte els progressos en l'assoliment de les competències i la consecució dels objectius fixats.

Cal planificar també una avaluació final, d'acord amb els criteris d'avaluació, en la qual s'ha de comprovar el desenvolupament de les competències a partir de la proposta de situacions o problemes en relació amb els quals s'hagin d'aplicar els coneixements apresos per donar-hi resposta.

L'avaluació també ha de ser contínua i global. Contínua perquè es puguin introduir immediatament les modificacions necessàries per optimitzar el procés i millorar-ne els resultats. L'avaluació contínua proporciona informació que possibilita prendre decisions per regular l'ensenyament i així ajudar l'estudiant a aprendre més i millor (funció formativa de l'avaluació) i proporcionar-li informació perquè pugui prendre decisions d'autoregulació del procés d'aprenentatge (funció formadora de l'avaluació). L'avaluació contínua no es tracta de fer proves, tests o "exàmens", sinó de recollir informació sobre el procés d'aprenentatge que faciliti tant al docent com al mateix estudiant anar prenent decisions per millorar el procés. Ha de servir als docents per diagnosticar i descobrir errors i obstacles que dificulten l'aprenentatge, detectar estratègies d'èxit i conèixer el progrés dels estudiants. L'avaluació també ha

de ser global pel caràcter transversal de l'àrea de valors socials i cívics, que impregna la resta d'àrees del currículum.

És convenient que els alumnes coneguin els criteris d'avaluació que se seguiran i que participin del propi procés d'avaluació, que aprenguin a autoavaluar-se i autoregular-se.

L'aprenentatge d'aquesta àrea va més enllà de l'adquisició de coneixements. Se centra en les pràctiques escolars que estimulen el pensament crític i la participació, que faciliten l'assimilació dels valors en què es fonamenta la societat democràtica per formar futurs ciutadans responsables, participatius i solidaris. En aquest sentit, l'avaluació ha d'anar cap a la constatació que els alumnes demostren no tan sols conèixer els valors socials i cívics, sinó que també els posen en pràctica. Aquesta serà la millor avaluació.

Tractament disciplinari

Sense perjudici del seu tractament específic en aquesta àrea, l'emprenedoria i l'educació cívica i constitucional s'han de treballar en totes les assignatures.

Les administracions educatives han de fomentar el desenvolupament dels valors que promoguin la igualtat efectiva entre homes i dones i la prevenció de la violència de gènere, i dels valors inherents al principi d'igualtat de tracte i de no-discriminació per qualsevol condició o circumstància personal o social.

Les administracions educatives han de fomentar l'aprenentatge de la prevenció i la resolució pacífica de conflictes en tots els àmbits de la vida personal, familiar i social, així com dels valors que sustenten la llibertat, la justícia, la igualtat, el pluralisme polític, la pau, la democràcia, el respecte als drets humans i el rebuig a la violència terrorista, la pluralitat, el respecte a l'Estat de dret, el respecte i consideració a les víctimes del terrorisme i la prevenció del terrorisme i de qualsevol tipus de violència.

La programació docent ha de comprendre en tot cas la prevenció de la violència de gènere, de la violència terrorista i de qualsevol forma de violència, racisme o xenofòbia, inclòs l'estudi de l'holocaust jueu com a fet històric.

S'han d'evitar els comportaments i continguts sexistes i estereotips que suposin discriminació.

Els currículums d'educació primària incorporen elements curriculars relacionats amb el desenvolupament sostenible i el medi ambient, els riscos d'explotació i abús sexual, les situacions de risc derivades de la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació, així com la protecció davant emergències i catàstrofes.

Contribució de l'àrea al desenvolupament de les competències

Els valors socials i cívics contribueixen a desenvolupar alguns aspectes destacats de diverses competències, però es relaciona directament amb les competències socials i cíviues. L'àrea afronta l'àmbit personal i públic implícit en aquesta competència: propicia l'adquisició d'habilitats per viure en societat i per exercir la ciutadania democràtica. Així, l'àrea pretén el desenvolupament dels infants com a persones dignes i íntegres, la qual cosa exigeix reforçar l'autonomia, l'autoestima i la identitat personal, i afavorir l'esperit crític per ajudar a la construcció de projectes personals de vida. Amb el desenvolupament de la competència social i cívica es contribueix també a millorar les relacions interpersonals en la mesura que l'àrea afavoreix la universalització de les pròpies aspiracions i drets per a tots els homes i les dones, impulsa els vincles personals basats en sentiments i ajuda a afrontar les situacions de conflicte, ja que proposa la utilització sistemàtica del diàleg. Perquè tot plegat sigui possible, aquesta àrea inclou continguts específics relatius a la convivència, a la participació, al coneixement de la diversitat i de les situacions de discriminació i injustícia, que han de permetre consolidar les habilitats socials, ajudar a generar un sentiment d'identitat compartida, a reconèixer, acceptar i usar convencions i normes socials, i a interioritzar els valors de cooperació, solidaritat, compromís i participació tant en l'àmbit privat com en la vida social i política, i ha d'afavorir, així mateix, l'assimilació de destreses per conuiuere. A més, aquesta àrea contribueix a adquirir el coneixement dels fonaments i les formes d'organització de les societats democràtiques, a valorar la conquesta dels drets humans i a rebutjar els conflictes entre els grups humans. Els referents d'aquesta àrea són els principis continguts en la Declaració universal dels drets humans, la dels drets dels infants i la Constitució espanyola. La identificació dels deures ciutadans i l'assumpció i l'exercici d'hàbits cíviues adequats a l'edat i a l'entorn escolar i social han de permetre que els futurs ciutadans s'iniciïn en la construcció de societats més cohesionades, lliures, pròsperes, equitatives i justes.

Al desenvolupament de la competència d'aprendre a aprendre s'hi contribueix en la mesura que l'àrea proposa l'estímul de les habilitats socials, l'impuls de la feina en equip, la participació i l'ús sistemàtic de l'argumentació, cosa que requereix el desenvolupament d'un pensament propi. La síntesi de les idees pròpies i alienes, la presentació raonada del criteri propi i la confrontació ordenada i crítica de coneixement, informació i opinió també afavoreixen els aprenentatges posteriors.

Des de l'àrea també s'afavoreix la competència de sentit d'iniciativa i esperit emprenedor, en la mesura que es desenvolupen iniciatives de planificació, presa de decisions, participació, organització i assumpció de responsabilitats. L'àrea entrena en el diàleg i el debat, en la participació, en l'aproximació respectuosa a les diferències socials, culturals i econòmiques i en la valoració crítica d'aquestes diferències, així com de les idees. El currículum atén, des de l'argumentació, la construcció d'un pensament propi i la presa de posició sobre problemes i possibles solucions. Amb això s'enforteix l'autonomia dels alumnes per analitzar, valorar i decidir, des de la confiança en si mateixos i el respecte per les altres persones, així com la disposició a assumir riscos en les relacions interpersonals.

Objectius específics

Els valors socials i cívics, en l'educació primària, tenen com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Desenvolupar l'autoestima, l'afectivitat i l'autonomia personal en les relacions amb les altres persones, així com una actitud contrària a la violència, els estereotips i els prejudicis.
2. Desenvolupar habilitats emocionals, comunicatives i socials per actuar amb autonomia en la vida quotidiana i participar activament en les relacions de grup, mostrant actituds generoses i constructives.
3. Conèixer i apreciar els valors i les normes de convivència, i aprendre a obrar-hi d'acord.
4. Reconèixer que la diversitat enriqueix i que no ha de ser un obstacle per a la convivència, mostrar respecte pels costums i per les maneres de viure de persones i poblacions diferents de la pròpia.
5. Conèixer, assumir i valorar els principals drets i obligacions que deriven de la Declaració universal dels drets humans, de la Convenció sobre els drets dels infants i de la Constitució espanyola.

6. Conèixer els mecanismes fonamentals de funcionament de les societats democràtiques i valorar el paper de les administracions en la garantia dels serveis públics i l'obligació dels ciutadans de contribuir a mantenir-les i complir les seves obligacions cíviques.
7. Conèixer l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears en una aproximació general.
8. Identificar i rebutjar situacions d'injustícia i de discriminació, mostrar sensibilitat per les necessitats de les persones i els grups més desfavorits i desenvolupar comportaments solidaris i contraris a la violència.
9. Prendre consciència de la situació del medi ambient i desenvolupar actituds de responsabilitat en la protecció de l'entorn immediat.
10. Adquirir hàbits de consum racional i responsable.
11. Conèixer i respectar les normes bàsiques que regulen la circulació, especialment les que tenen a veure amb la seguretat.

Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluables

Del primer al tercer curs

BLOC 1. LA IDENTITAT I LA DIGNITAT DE LA PERSONA		
Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge avaluables
<ul style="list-style-type: none">– El respecte i la dignitat de la persona.– La relació i la solidaritat entre companys.– El treball en equip i el treball cooperatiu.– La resolució de conflictes.– La valoració personal i el reconeixement dels èxits propis.– L'autoestima i l'autoconeixement.– L'expressió de les emocions positives.– L'autocontrol en situacions de conflicte.– L'autonomia i la responsabilitat.– La formació de valors i actituds: el respecte, la solidaritat, l'ètica...– La presa de decisions responsables.	<ol style="list-style-type: none">1. Construir l'estil personal basant-se en la respectabilitat i la dignitat personal.2. Desenvolupar el potencial propi, mantenint una motivació intrínseca i esforçant-se per assolir èxits individuals i compartits.3. Adquirir capacitats per prendre decisions de forma independent, gestionant les dificultats per superar frustracions i sentiments negatius davant els problemes.4. Crear una imatge positiva de si mateix i prendre decisions meditades i responsables, basades en un bon autoconcepte.5. Estructurar un pensament efectiu i independent i emprar les emocions de forma positiva.6. Desenvolupar l'autonomia i la capacitat d'emprenedoria per aconseguir èxits	<ol style="list-style-type: none">1.1. Explica el valor de la respectabilitat i la dignitat personal.1.2. Actua de manera respectable i digna.2.1. Treballa en equip i valora l'esforç individual i col·lectiu per aconseguir objectius.2.2. Genera confiança en els altres fent una autoavaluació responsable de l'execució de les tasques.3.1. Utilitza el pensament creatiu en l'anàlisi de problemes i el plantejament de propostes d'actuació.4.1. Coneix i assumeix els trets característics de la seva personalitat i els posa de manifest assertivament.4.2. Expressa la percepció de la pròpia identitat integrant la representació que fa de si mateix i la imatge que expressen els altres.5.1. Utilitza estratègies de reestructuració

	<p>personals responsabilitzant-se del bé comú.</p> <p>7. Proposar desafiaments i dur-los a terme mitjançant una presa de decisions personal, meditada i responsable, i desenvolupar un bon sentit del compromís respecte d'un mateix i dels altres.</p>	<p>cognitiva.</p> <p>5.2. Aplica l'autocontrol a la presa de decisions, la negociació i la resolució de conflictes.</p> <p>5.3. Expressa els seus sentiments, necessitats i drets alhora que respecta els dels altres en les activitats cooperatives.</p> <p>6.1. Participa en la solució dels problemes escolars amb seguretat i motivació.</p> <p>6.2. Identifica i defineix problemes socials i cívics i implanta solucions potencialment efectives.</p> <p>6.3. Defineix i formula clarament problemes de convivència.</p> <p>7.1. Sospesa les conseqüències de les seves accions.</p> <p>7.2. Desenvolupa actituds de respecte i solidaritat cap als altres en situacions formals i informals d'interacció social.</p>
--	---	---

BLOC 2. LA COMPRESIÓ I EL RESPECTE A LES RELACIONS INTERPERSONALS

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge avaluables
<ul style="list-style-type: none"> – L'expressió verbal i no verbal de sentiments, emocions... – L'empatia amb l'entorn. – L'autoregulació de la conducta. – El llenguatge positiu en el debat. – L'autoafirmació respectuosa. – La comunicació i els sentiments. – Diferents formes i estratègies de comunicació. – La convivència. El diàleg com a estratègia fonamental per a la convivència. – La cooperació. – Les relacions interpersonals positives. Les habilitats socials. – El respecte a les diferents formes de pensar. La tolerància. – Les diferències entre persones. – La perspectiva social i l'empatia. – Els prejudicis socials. Els prejudicis socials del nostre entorn. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Expressar opinions, sentiments i emocions utilitzant coordinadament el llenguatge verbal i el no verbal. 2. Utilitzar habilitats d'escolta i el pensament de perspectiva (empatia). 3. Emprar l'assertivitat. 4. Iniciar, mantenir i finalitzar converses amb una manera de parlar adequada als interlocutors i al context, tenint en compte els factors que inhibeixen la comunicació i els que permeten aconseguir proximitat. 5. Dialogar creant pensaments compartits amb altres persones per trobar el millor argument. 6. Establir relacions interpersonals positives emprant habilitats socials. 7. Actuar amb tolerància comprenent i acceptant les diferències. 8. Analitzar críticament les conseqüències dels prejudicis socials, reflexionant sobre els problemes que provoquen i 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Expressa amb claredat i coherència opinions, sentiments i emocions. 1.2. Empra apropiadament els elements de la comunicació verbal i la no verbal, d'acord amb els sentiments. 2.1. Escolta exposicions orals i entén la comunicació des del punt de vista del qui parla. 2.2. Dialoga interpretant i donant sentit al que sent. 2.3. Fa activitats cooperatives i detecta els sentiments i pensaments subjacents en el que es diu. 3.1. Expressa obertament les idees i opinions pròpies. 3.2. Fa una defensa tranquil·la i respectuosa de les posicions personals. 4.1. Es comunica emprant expressions per millorar la comunicació i facilitar l'apropament amb l'interlocutor en les converses. 4.2. Mostra interès pels interlocutors.

	<p>l'efecte que tenen en les persones que els pateixen.</p> <p>9. Contribuir a millorar el clima del grup mostrant actituds cooperatives i establint relacions respectuoses.</p>	<p>4.3. Comparteix sentiments durant el diàleg.</p> <p>4.4. Utilitza els elements que contribueixen al diàleg.</p> <p>5.1. Infereix i dóna el sentit adequat a l'expressió dels altres.</p> <p>6.1. Interacciona amb empatia.</p> <p>6.2. Utilitza diferents habilitats socials.</p> <p>6.3. Sap contribuir a la cohesió dels grups socials als quals pertany.</p> <p>7.1. Identifica diferents maneres de ser i actuar.</p> <p>7.2. Respecta i accepta les diferències individuals.</p> <p>7.3. Valora les qualitats d'altres persones.</p> <p>8.1. Exposa raonadament les conseqüències dels prejudicis socials per a les persones de l'entorn social proper.</p> <p>9.1. Forma part activa en les dinàmiques de grup.</p> <p>9.2. Aconsegueix l'acceptació dels companys.</p> <p>9.3. Estableix i manté relacions emocionals amistoses, basades en l'intercanvi d'afecte i la confiança mútua.</p>
--	--	---

BLOC 3. LA CONVIVÈNCIA I ELS VALORS SOCIALS

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge avaluables
<ul style="list-style-type: none"> – La relació entre iguals. – La relació amb les persones adultes. – La solidaritat. La cooperació. – L'empatia. L'altruisme. – Normes bàsiques per a la convivència a l'escola. Les normes de classe. – Coneixement i comprensió dels drets i deures que tenim tots els ciutadans en la vida cívica. – La reciprocitat entre drets i deures. – Les garanties individuals. – Drets i deures dels alumnes a l'escola. – La dignitat, la llibertat, l'autoestima. – Els drets humans universals. – La declaració de la igualtat de drets i la igualtat de sexes. – El dret a la llibertat d'expressió, d'opinió... La llibertat de pensament, de consciència i de religió. – Els drets universals dels infants. – La protecció dels infants. Drets i 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Resoldre problemes en col·laboració posant de manifest una actitud oberta cap a la resta i compartint punts de vista i sentiments. 2. Treballar en equip afavorint la interdependència positiva i mostrant conductes solidàries. 3. Practicar l'altruisme en l'entorn proper i sensibilitzar sobre el valor que té. 4. Implicar-se en l'elaboració i el respecte de les normes de la comunitat educativa emprant el sistema de valors personal que construeix a partir dels valors universals. 5. Participar activament en la vida cívica de forma pacífica i democràtica, transformant el conflicte en oportunitat, coneixent i emprant les fases de la mediació i utilitzant el llenguatge positiu en la comunicació de pensaments, intencions i posicionaments personals. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Estableix relacions de confiança amb els iguals i les persones adultes. 1.2. Posa de manifest una actitud oberta cap als altres i comparteix punts de vista i sentiments durant la interacció social a l'aula. 2.1. Mostra bona disposició a oferir i rebre ajuda per a l'aprenentatge. 2.2. Recorre a les estratègies d'ajuda entre iguals. 2.3. Respecta les regles durant la feina en equip. 3.1. Es mostra generós en l'entorn proper. 3.2. Participa en causes altruistes en col·laboració amb la comunitat educativa. 4.1. Explica el concepte de <i>norma</i>. 4.2. Participa en l'elaboració de les normes del col·legi. 4.3. Respecta les normes del centre escolar. 5.1. Resol els conflictes de manera constructiva.

<p>deures dels infants.</p> <ul style="list-style-type: none">– La igualtat entre homes i dones a la família, a l'escola, a la societat...– El dret a la igualtat d'oportunitats entre homes i dones.– La coeducació. La cooperació en les tasques domèstiques i la cura de la família.– Els valors socials reconeguts en la Constitució espanyola.– Institucions, organitzacions i serveis públics que garanteixen els drets i deures dels ciutadans i el seu entorn.– Els drets i deures bàsics de la Constitució espanyola.– L'Estatut d'autonomia de les Illes Balears.– Les característiques de la convivència democràtica.– Els valors cívics en la societat democràtica.– Els símbols nacionals: la bandera, l'escut i l'himne.– La contribució dels ciutadans als serveis públics.	<ol style="list-style-type: none">6. Comprendre el sentit de la responsabilitat i la justícia socials emprant la capacitat de reflexió, síntesi i estructuració.7. Crear un sistema propi de valors, assumir els drets i deures de l'alumne, fer judicis morals de situacions escolars i resoldre dilemes morals en supòsits pràctics.8. Comprendre què és un dilema moral i resoldre dilemes morals per detectar prejudicis relatius a les diferències culturals.9. Respectar els valors universals i comprendre la necessitat de garantir els drets bàsics de totes les persones.10. Comprendre la declaració de la igualtat de drets i la no-discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social, aplicant l'anàlisi de l'entorn social.11. Expressar la rellevància de preservar els drets de lliure expressió i opinió, llibertat de pensament, de consciència i	<ol style="list-style-type: none">5.2. Empra el llenguatge positiu en la comunicació de pensaments, intencions i posicionaments en les relacions interpersonals.<ol style="list-style-type: none">6.1. Raona el sentit de la responsabilitat i la justícia socials.<ol style="list-style-type: none">7.1. Coneix i respecta els drets i deures de l'alumne.7.2. Justifica les seves actuacions a partir de valors personals com la dignitat, la llibertat, l'autoestima, la seguretat en un mateix i la capacitat d'afrontar els problemes.<ol style="list-style-type: none">8.1. Expressa què és un dilema moral.8.2. Fa judicis morals.<ol style="list-style-type: none">9.1. Argumenta el caràcter universal dels drets humans.9.2. Exposa la importància que totes les persones gaudeixin dels drets bàsics: salut, benestar, alimentació, vestit, habitatge i assistència mèdica.<ol style="list-style-type: none">10.1. Argumenta i exposa mitjançant imatges la importància de garantir la igualtat de drets i la no-discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o
--	---	---

<ul style="list-style-type: none">– Els comportaments responsables en l'ús dels béns de la natura. Conseqüències dels usos irresponsables.– El medi ambient. La intervenció humana en el medi. La nostra contribució a la conservació del medi ambient.– Les fonts d'energia del planeta.– L'ús responsable de les fonts d'energia.– La capacitat crítica per argumentar el rebuig a les activitats humanes contaminants.– Els primers auxiliis.– La prevenció d'accidents domèstics.– Les tecnologies de la informació i la comunicació. Els valors socials i cívics en l'ús d'aquestes tecnologies.– Els entorns segurs dins les tecnologies de la informació i la comunicació.– La publicitat i les tecnologies de la informació i la comunicació.– Influència de la publicitat en el consum. El consum responsable.– L'educació vial. Els tipus de senyals de	<p>de religió fent treballs d'anàlisi i síntesi.</p> <p>12. Comprendre la importància dels drets de l'infant valorant les conductes que els protegeixen.</p> <p>13. Comprendre la correlació entre drets i deures, valorar situacions reals en relació amb els drets de l'infant i respectar la igualtat de drets dels infants independentment del sexe en el context social.</p> <p>14. Participar activament en la vida cívica valorant la igualtat de drets i la coresponsabilitat d'homes i dones.</p> <p>15. Comprendre i valorar la igualtat de drets d'homes i dones, la coresponsabilitat en les tasques domèstiques i la cura de la família, argumentant sobre la base de processos de reflexió, síntesi i estructuració.</p> <p>16. Respectar els valors socialment reconeguts, coneixent i apreciament els valors i els drets i deures de la Constitució espanyola. Conèixer les institucions, organitzacions i serveis públics que garanteixen els drets i</p>	<p>circumstància personal o social.</p> <p>10.2. Descobreix i enjudicia críticament casos propers de desigualtat i discriminació.</p> <p>11.1. Valora i respecta la lliure expressió.</p> <p>11.2. Comprèn, interpreta i accepta opinions diferents de les pròpies.</p> <p>12.1. Exposa els drets bàsics de l'infant.</p> <p>12.2. Argumenta la necessitat de protegir els drets bàsics de l'infant.</p> <p>12.3. Justifica la importància que tots els infants rebin ajuda.</p> <p>13.1. Exposa verbalment la correlació entre drets i deures.</p> <p>13.2. Raona la valoració de situacions reals, exposades a Internet, en relació amb els drets de l'infant.</p> <p>14.1. Enjudicia críticament actituds de falta de respecte a la igualtat d'oportunitats d'homes i dones.</p> <p>14.2. Col·labora amb persones de l'altre sexe en diferents situacions escolars.</p> <p>14.3. Fa diferents tipus d'activitats independentment del seu sexe.</p> <p>15.1. Exposa de forma argumentada la importància de valorar la igualtat de drets</p>
--	--	---

<p>trànsit.</p> <p>– Les normes de circulació dels vianants i dels ciclistes. La prevenció dels accidents de trànsit.</p>	<p>deures dels ciutadans en el seu entorn.</p> <p>17. Crear un sistema de valors propis fent judicis morals basats en els drets i deures bàsics de la Constitució espanyola.</p> <p>18. Conèixer i expressar els trets característics de la convivència democràtica i la importància dels valors cívics en la societat democràtica, així com el significat dels símbols nacionals (la bandera, l'escut i l'himne) com a elements comuns de la nació espanyola i el conjunt dels espanyols.</p> <p>19. Comprendre la importància de la contribució dels ciutadans als serveis públics i dels béns comuns a través dels impostos fent raonaments crítics.</p> <p>20. Fer un ús responsable dels béns de la naturalesa, comprenent i interpretant successos, analitzant causes i predient conseqüències.</p> <p>21. Contribuir a la conservació del medi ambient mantenint una actitud crítica davant les faltes de respecte.</p> <p>22. Valorar l'ús responsable de les fonts d'energia al planeta conscienciant del</p>	<p>d'homes i dones, la coresponsabilitat en les tasques domèstiques i la cura de la família.</p> <p>16.1. Enjudicia críticament els valors implícits en diverses situacions, d'acord amb els que constitueixen la vida en comú en una societat democràtica.</p> <p>17.1. Explica els drets i deures bàsics de la Constitució espanyola.</p> <p>17.2. Fa senzills judicis morals fonamentats.</p> <p>18.1. Expressa els trets característics de la convivència democràtica.</p> <p>18.2. Argumenta la importància dels valors cívics en una societat democràtica.</p> <p>19.1. Comprèn, valora i exposa per escrit el deure de l'aportació ciutadana al bé de la societat.</p> <p>20.1. Mostra interès per la natura que l'envolta i se'n sent part integrant.</p> <p>20.2. Raona els motius de la conservació dels béns naturals.</p> <p>21.1. Analitza, explica i exposa les causes i les conseqüències de la intervenció humana en el medi.</p> <p>21.2. Argumenta comportaments de</p>
---	--	---

	<p>respecte de l'entorn i desenvolupar la capacitat crítica cap als esdeveniments que el modifiquen.</p> <p>23. Ser capaç de fer primers auxilis i prendre mesures preventives, valorant la importància de prevenir accidents domèstics.</p> <p>24. Emprar les tecnologies de la informació i la comunicació desenvolupant valors socials i cívics en entorns segurs.</p> <p>25. Analitzar críticament la influència de la publicitat sobre el consum utilitzant les tecnologies de la informació i la comunicació.</p> <p>26. Valorar les normes de seguretat viària i analitzar les causes i les conseqüències dels accidents de trànsit.</p> <p>27. Investigar sobre la prevenció d'accidents de trànsit i generar iniciatives i alternatives personals.</p>	<p>defensa i recuperació de l'equilibri ecològic i de conservació del medi ambient.</p> <p>22.1. Pren consciència de la limitació dels recursos energètics i explica les conseqüències de l'esgotament de les fonts d'energia.</p> <p>22.2. Fa treballs creatius sobre la necessitat d'aire no contaminat per a la salut i la qualitat de vida.</p> <p>23.1. Valora la importància de la cura del cos i la salut i de prevenir accidents domèstics.</p> <p>23.2. Raona les repercussions de determinades conductes de risc sobre la salut i la qualitat de vida.</p> <p>24.1. Fa un ús ètic de les tecnologies de la informació i la comunicació.</p> <p>24.2. Coneix l'ús segur de les tecnologies de la informació i la comunicació.</p> <p>25.1. Reflexiona sobre la influència de la publicitat i expressa les seves conclusions mitjançant treballs creatius.</p> <p>25.2. Fa exposicions en què enjudicia críticament hàbits de consum innecessari.</p> <p>26.1. Col·labora en campanyes escolars sobre la importància del respecte a les</p>
--	---	---

		<p>normes d'educació vial.</p> <p>26.2. Exposa les conseqüències de diferents accidents de trànsit.</p> <p>27.1. Analitza informació en premsa en relació amb els accidents de trànsit.</p> <p>27.2. Desenvolupa projectes relacionats amb les principals causes dels accidents de trànsit, sobre els quals s'informa en diferents mitjans de comunicació.</p>
--	--	--

Del quart al sisè curs

BLOC 1. LA IDENTITAT I LA DIGNITAT DE LA PERSONA		
Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge avaluable
<ul style="list-style-type: none"> – El respecte. – La dignitat de la persona. – La relació i la solidaritat entre companys. – El treball en equip i el treball cooperatiu. – La resolució de conflictes. – La valoració personal i el reconeixement dels èxits propis. – L'autoestima i l'autoconeixement. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Construir l'estil personal basant-se en la respectabilitat i la dignitat personal. 2. Desenvolupar el potencial propi, mantenint una motivació intrínseca i esforçant-se per assolir èxits individuals i compartits. 3. Adquirir capacitats per prendre decisions de forma independent, gestionant les dificultats per superar frustracions i sentiments negatius davant els problemes. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Explica el valor de la respectabilitat i la dignitat personal. 1.2. Raona el sentit del compromís respecte d'un mateix i dels altres. 1.3. Actua de manera respectable i digna. 2.1. Treballa en equip i valora l'esforç individual i col·lectiu per aconseguir objectius. 2.2. Explica raons per assumir les seves responsabilitats durant la col·laboració. 2.3. Genera confiança en els altres fent

<ul style="list-style-type: none">– L'expressió de les emocions positives.– L'autocontrol en situacions de conflicte.– La resiliència.– L'autonomia i la responsabilitat.– La convivència.– El concepte de <i>bé comú</i>.– La iniciativa privada.– La formació de valors i actituds: el respecte, la solidaritat, l'ètica...– La presa de decisions responsables.	<ol style="list-style-type: none">4. Crear una imatge positiva de si mateix i prendre decisions meditades i responsables, basades en un bon autoconcepte.5. Estructurar un pensament efectiu i independent i emprar les emocions de forma positiva.6. Desenvolupar l'autonomia i la capacitat d'emprenedoria per aconseguir èxits personals responsabilitzant-se del bé comú.7. Proposar desafiaments i dur-los a terme mitjançant una presa de decisions personal, meditada i responsable, i desenvolupar un bon sentit del compromís respecte d'un mateix i dels altres.	<p>una autoavaluació responsable de l'execució de les tasques.</p> <ol style="list-style-type: none">3.1. Utilitza el pensament creatiu en l'anàlisi de problemes i el plantejament de propostes d'actuació.3.2. Proposa alternatives per a la resolució de problemes socials.3.3. Sap afrontar la incertesa, la por o el fracàs.4.1. Coneix i assumeix els trets característics de la seva personalitat i els posa de manifest assertivament.4.2. Expressa la percepció de la pròpia identitat integrant la representació que fa de si mateix i la imatge que expressen els altres.4.3. Manifesta verbalment una visió positiva de les seves qualitats i limitacions.5.1. Reflexiona, sintetitza i estructura els seus pensaments.5.2. Utilitza estratègies de reestructuració cognitiva.5.3. Descriu el valor de la reestructuració cognitiva i la resiliència.5.4. Aplica l'autocontrol a la presa de decisions, la negociació i la resolució de
--	---	--

		<p>conflictes.</p> <p>5.5. Reconeix i identifica adequadament les seves emocions.</p> <p>5.6. Expressa els seus sentiments, necessitats i drets alhora que respecta els dels altres en les activitats cooperatives.</p> <p>6.1. Participa en la solució dels problemes escolars amb seguretat i motivació.</p> <p>6.2. Fa propostes creatives i utilitza les seves competències per abordar projectes sobre valors socials.</p> <p>6.3. Identifica i defineix problemes socials i cívics i implanta solucions potencialment efectives.</p> <p>6.4. Defineix i formula clarament problemes de convivència.</p> <p>6.5. Raona la importància de la iniciativa privada en la vida econòmica i social.</p> <p>7.1. Sospesa les conseqüències de les seves accions.</p> <p>7.2. Desenvolupa actituds de respecte i solidaritat cap als altres en situacions formals i informals d'interacció social.</p> <p>7.3. Empra el pensament conseqüencial per prendre decisions ètiques.</p> <p>7.4. Identifica avantatges i inconvenients</p>
--	--	---

d'una possible solució abans de prendre una decisió ètica.

BLOC 2. LA COMPRESIÓ I EL RESPECTE A LES RELACIONS INTERPERSONALS

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge avaluables
<ul style="list-style-type: none">– L'expressió verbal i no verbal de sentiments, emocions...– Les habilitats socials.– L'expressió dels sentiments.– L'empatia amb l'entorn.– La cooperació.– L'autoregulació de la conducta.– El debat.– El llenguatge positiu.– L'autoafirmació respectuosa.– La comunicació i els sentiments.– Diferents formes de comunicació.– Estratègies de comunicació.– La convivència. El diàleg com a estratègia fonamental per a la convivència.– Les relacions interpersonals positives.– Les habilitats socials.	<ol style="list-style-type: none">1. Expressar opinions, sentiments i emocions utilitzant coordinadament el llenguatge verbal i el no verbal.2. Utilitzar habilitats d'escolta i el pensament de perspectiva (empatia).3. Emprar l'assertivitat.4. Iniciar, mantenir i finalitzar converses amb una manera de parlar adequada als interlocutors i al context, tenint en compte els factors que inhibeixen la comunicació i els que permeten aconseguir proximitat.5. Dialogar creant pensaments compartits amb altres persones per trobar el millor argument.6. Establir relacions interpersonals positives emprant habilitats socials.7. Actuar amb tolerància comprenent i acceptant les diferències.8. Analitzar críticament les conseqüències	<ol style="list-style-type: none">1.1. Expressa amb claredat i coherència opinions, sentiments i emocions.1.2. Empra apropiadament els elements de la comunicació verbal i la no verbal, d'acord amb els sentiments.1.3. Utilitza la comunicació verbal en relació amb la no verbal en exposicions orals i debats.1.4. Exposa respectuosament els seus arguments.2.1. Escolta exposicions orals i entén la comunicació des del punt de vista del qui parla.2.2. Dialoga interpretant i donant sentit al que sent.2.3. Fa activitats cooperatives i detecta els sentiments i pensaments subjacents en el que es diu.2.4. Col·labora en projectes en grup i escolta activament, demostra interès per

<ul style="list-style-type: none">- El respecte a les diferents formes de pensar.- La tolerància.- Les diferències entre persones.- La perspectiva social i l'empatia.- Els prejudicis socials. Els prejudicis socials del nostre entorn.	<p>dels prejudicis socials, reflexionant sobre els problemes que provoquen i l'efecte que tenen en les persones que els pateixen.</p> <p>9. Contribuir a millorar el clima del grup mostrant actituds cooperatives i establint relacions respectuoses.</p>	<p>les altres persones i ajuda a fer que segueixin motivades per expressar-se.</p> <p>3.1. Expressa obertament les idees i opinions pròpies.</p> <p>3.2. Fa una defensa tranquil·la i respectuosa de les posicions personals.</p> <p>3.3. Utilitza el llenguatge positiu.</p> <p>3.4. S'autoafirma amb respecte.</p> <p>4.1. Es comunica emprant expressions per millorar la comunicació i facilitar l'apropament amb l'interlocutor en les converses.</p> <p>4.2. Mostra interès pels interlocutors.</p> <p>4.3. Comparteix sentiments durant el diàleg.</p> <p>4.4. Utilitza els elements que contribueixen al diàleg.</p> <p>4.5. Reconeix els elements que bloquegen la comunicació en diferents situacions.</p> <p>5.1. Infereix i dona el sentit adequat a l'expressió dels altres.</p> <p>5.2. Utilitza correctament les estratègies d'escolta activa: aclarir, parafrasejar, resumir, reestructurar, reflectir sentiments.</p> <p>5.3. Relaciona diferents idees i opinions per trobar-ne els aspectes comuns.</p>
---	--	--

		<ul style="list-style-type: none">6.1. Interacciona amb empatia.6.2. Utilitza diferents habilitats socials.6.3. Sap contribuir a la cohesió dels grups socials als quals pertany.7.1. Identifica diferents maneres de ser i actuar.7.2. Respecta i accepta les diferències individuals.7.3. Valora les qualitats d'altres persones.7.4. Comprèn i aprecia positivament les diferències culturals.8.1. Analitza els problemes que originen els prejudicis socials.8.2. Exposa raonadament les conseqüències dels prejudicis socials per a les persones de l'entorn social proper.8.3. Detecta i enjudicia críticament prejudicis socials detectats en l'entorn pròxim i expressa les seves conclusions en treballs creatius.9.1. Forma part activa en les dinàmiques de grup.9.2. Aconsegueix l'acceptació dels companys.9.3. Estableix i manté relacions emocionals amistoses, basades en l'intercanvi d'afecte
--	--	---

i la confiança mútua.
9.4. Exposa en històries creatives les característiques de la relació de l'amistat.

BLOC 3. LA CONVIVÈNCIA I ELS VALORS SOCIALS

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge avaluable
<ul style="list-style-type: none"> – La relació entre iguals. – La relació amb les persones adultes. – La solidaritat. La cooperació. – L'empatia. L'altruisme. – Normes bàsiques per a la convivència a l'escola. Les normes de classe. – El reglament de funcionament del col·legi. – El pla de convivència del centre. – Coneixement i comprensió dels drets i deures que tenim tots els ciutadans en la vida cívica. – La mediació. – La reciprocitat entre drets i deures. – Les garanties individuals. – Drets i deures dels alumnes a l'escola. – La dignitat, la llibertat, l'autoestima. – El dilema moral. La resolució de 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Resoldre problemes en col·laboració, posant de manifest una actitud oberta cap a la resta i compartint punts de vista i sentiments. 2. Treballar en equip afavorint la interdependència positiva i mostrant conductes solidàries. 3. Practicar l'altruisme en l'entorn proper i sensibilitzar sobre el valor que té. 4. Implicar-se en l'elaboració i el respecte de les normes de la comunitat educativa emprant el sistema de valors personal que construeix a partir dels valors universals. 5. Participar activament en la vida cívica de forma pacífica i democràtica, transformant el conflicte en oportunitat, coneixent i emprant les fases de la mediació i utilitzant el 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Estableix relacions de confiança amb els iguals i les persones adultes. 1.2. Desenvolupa projectes i resol problemes en col·laboració. 1.3. Posa de manifest una actitud oberta cap als altres i comparteix punts de vista i sentiments durant la interacció social a l'aula. 2.1. Mostra bona disposició a oferir i rebre ajuda per a l'aprenentatge. 2.2. Recorre a les estratègies d'ajuda entre iguals. 2.3. Respecta les regles durant la feina en equip. 2.4. Utilitza les habilitats del treball cooperatiu. 2.5. Empra destreses d'interdependència positiva. 2.6. Descriu conductes solidàries.

<p>dilemes morals.</p> <ul style="list-style-type: none">– Els drets humans universals.– La declaració de la igualtat de drets i la igualtat de sexes.– La no-discriminació per raó de naixement, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.– El dret a la llibertat d'expressió, d'opinió...– La llibertat de pensament, de consciència i de religió.– Els drets universals dels infants.– La protecció dels infants.– Drets i deures dels infants.– La igualtat entre homes i dones a la família, a l'escola, a la societat...– El dret a la igualtat d'oportunitats entre homes i dones.– La coeducació. La cooperació en les tasques domèstiques i la cura de la família.– La Constitució espanyola.– Els valors socials reconeguts en la Constitució espanyola.	<p>llenguatge positiu en la comunicació de pensaments, intencions i posicionaments personals.</p> <ol style="list-style-type: none">6. Comprendre el sentit de la responsabilitat i la justícia socials emprant la capacitat de reflexió, síntesi i estructuració.7. Crear un sistema propi de valors, assumir els drets i deures de l'alumne, fer judicis morals de situacions escolars i resoldre dilemes morals amb supòsits pràctics.8. Comprendre què és un dilema moral i resoldre dilemes morals per detectar prejudicis relatius a les diferències culturals.9. Respectar els valors universals i comprendre la necessitat de garantir els drets bàsics de totes les persones.10. Comprendre la declaració de la igualtat de drets i la no-discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social, aplicant l'anàlisi de l'entorn social.11. Expressar la rellevància de preservar els	<ol style="list-style-type: none">3.1. Es mostra generós en l'entorn proper.3.2. És capaç de sensibilitzar sobre causes altruistes fent exposicions orals sobre el seu valor i comeses.3.3. Participa en causes altruistes en col·laboració amb la comunitat educativa.4.1. Explica el concepte de <i>norma</i>.4.2. Argumenta la necessitat que hi hagi normes de convivència en els diferents espais d'interacció social.4.3. Participa en l'elaboració de les normes del col·legi.4.4. Infereix la necessitat de les normes de la comunitat educativa.4.5. Respecta les normes del centre escolar.5.1. Resol els conflictes de manera constructiva.5.2. Segueix les fases de la mediació en situacions reals i simulacions.5.3. Empra el llenguatge positiu en la comunicació de pensaments, intencions i posicionaments en les relacions interpersonals.5.4. Analitza les emocions, els sentiments, pensaments i punts de vista de les parts en
---	---	--

<ul style="list-style-type: none">– Els drets i deures bàsics de la Constitució espanyola.– L'Estatut d'autonomia de les Illes Balears.– Les característiques de la convivència democràtica.– Els valors cívics en la societat democràtica.– Els símbols nacionals: la bandera, l'escut i l'himne.– La contribució dels ciutadans als serveis públics.– Els comportaments responsables en l'ús dels béns de la natura.– Conseqüències dels usos irresponsables.– El medi ambient.– La intervenció humana en el medi.– La nostra contribució a la conservació del medi ambient.– Les fonts d'energia del planeta.– L'ús responsable de les fonts d'energia.– La capacitat crítica per argumentar el rebuig a les activitats humanes contaminants.	<p>drets de lliure expressió i opinió, llibertat de pensament, de consciència i de religió fent treballs d'anàlisi i síntesi.</p> <p>12. Comprendre la importància dels drets de l'infant valorant les conductes que els protegeixen.</p> <p>13. Comprendre la correlació entre drets i deures, valorar situacions reals en relació amb els drets de l'infant i respectar la igualtat de drets dels infants independentment del sexe en el context social.</p> <p>14. Participar activament en la vida cívica valorant la igualtat de drets i la coresponsabilitat d'homes i dones.</p> <p>15. Comprendre i valorar la igualtat de drets d'homes i dones, la coresponsabilitat en les tasques domèstiques i la cura de la família, argumentant sobre la base de processos de reflexió, síntesi i estructuració.</p> <p>16. Respectar els valors socialment reconeguts, coneixent i apreciament els valors i els drets i deures de la Constitució espanyola. Conèixer les</p>	<p>conflicte.</p> <p>6.1. Raona el sentit de la responsabilitat i la justícia socials.</p> <p>6.2. Identifica i analitza críticament desigualtats socials.</p> <p>7.1. Coneix i respecta els drets i deures de l'alumne.</p> <p>7.2. Fa judicis morals de situacions escolars.</p> <p>7.3. Justifica les seves actuacions a partir de valors personals com la dignitat, la llibertat, l'autoestima, la seguretat en un mateix i la capacitat d'afrontar els problemes.</p> <p>8.1. Expressa què és un dilema moral.</p> <p>8.2. Fa judicis morals.</p> <p>8.3. Analitza i resol dilemes morals en situacions reals i simulades.</p> <p>8.4. Resol dilemes morals en relació amb prejudicis relatius a les diferències culturals.</p> <p>9.1. Argumenta el caràcter universal dels drets humans.</p> <p>9.2. Exposa la importància que totes les persones gaudeixin dels drets bàsics: salut, benestar, alimentació, vestit, habitatge i</p>
---	--	---

<ul style="list-style-type: none">– Els primers auxilis.– La prevenció d'accidents domèstics.– Les tecnologies de la informació i la comunicació.– Els valors socials i cívics en l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació. Els entorns segurs dins aquestes tecnologies.– La publicitat i les tecnologies de la informació i la comunicació.– Influència de la publicitat en el consum.– El consum responsable.– L'educació vial.– Els tipus de senyals de trànsit.– Les normes de circulació dels vianants, dels ciclistes i dels vehicles a motor.– Els permisos de circulació per als vehicles a motor.– La prevenció dels accidents de trànsit.	<p>institucions, organitzacions i serveis públics que garanteixen els drets i deures dels ciutadans en el seu entorn.</p> <p>17. Crear un sistema de valors propis fent judicis morals basats en els drets i deures bàsics de la Constitució espanyola. Conèixer l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears.</p> <p>18. Conèixer i expressar els trets característics de la convivència democràtica i la importància dels valors cívics en la societat democràtica, així com el significat dels símbols nacionals (la bandera, l'escut i l'himne) com a elements comuns de la nació espanyola i el conjunt dels espanyols.</p> <p>19. Comprendre la importància de la contribució dels ciutadans als serveis públics i dels béns comuns a través dels impostos fent raonaments crítics.</p> <p>20. Fer un ús responsable dels béns de la naturalesa, comprenent i interpretant successos, analitzant causes i predient conseqüències.</p> <p>21. Contribuir a la conservació del medi ambient mantenint una actitud crítica</p>	<p>assistència mèdica.</p> <p>9.3. Enjudicia críticament les circumstàncies de persones que viuen en situació de privació dels drets bàsics.</p> <p>10.1. Argumenta i exposa mitjançant imatges la importància de garantir la igualtat de drets i la no-discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.</p> <p>10.2. Analitza formes de discriminació: racisme, xenofòbia, desigualtat d'oportunitats...</p> <p>10.3. Analitza fets discriminatoris: maltractament, exclusió de minories ètniques, reclusió en camps de concentració, l'holocaust, segregació per malaltia...</p> <p>10.4. Descobreix i enjudicia críticament casos propers de desigualtat i discriminació.</p> <p>10.5. Detecta prejudicis i analitza conflictes derivats de l'ús d'estereotips en el context escolar.</p> <p>11.1. Valora i respecta la lliure expressió.</p> <p>11.2. Comprèn, interpreta i accepta</p>
--	---	--

	<p>davant les faltes de respecte.</p> <p>22. Valorar l'ús responsable de les fonts d'energia al planeta conscienciant del respecte de l'entorn i desenvolupar la capacitat crítica cap als esdeveniments que el modifiquen.</p> <p>23. Ser capaç de fer primers auxilis i prendre mesures preventives, valorant la importància de prevenir accidents domèstics.</p> <p>24. Emprar les tecnologies de la informació i la comunicació desenvolupant valors socials i cívics en entorns segurs.</p> <p>25. Analitzar críticament la influència de la publicitat sobre el consum utilitzant les tecnologies de la informació i la comunicació.</p> <p>26. Valorar les normes de seguretat viària i analitzar les causes i les conseqüències dels accidents de trànsit.</p> <p>27. Investigar sobre la prevenció d'accidents de trànsit i generar iniciatives i alternatives personals.</p>	<p>opinions diferents de les pròpies.</p> <p>11.3. Relaciona diferents cultures i religions amb les formes de pensament de persones que hi pertanyen.</p> <p>11.4. Analitza, reflexiona i expressa conclusions sobre els drets de lliure expressió i opinió, llibertat de pensament, de consciència i de religió.</p> <p>12.1. Exposa els drets bàsics de l'infant.</p> <p>12.2. Argumenta la necessitat de protegir els drets bàsics de l'infant.</p> <p>12.3. Justifica la importància que tots els infants rebin ajuda.</p> <p>12.4. Raona les conseqüències de l'explotació infantil i el tràfic d'infants.</p> <p>13.1. Exposa verbalment la correlació entre drets i deures.</p> <p>13.2. Raona la valoració de situacions reals, exposades a Internet, en relació amb els drets de l'infant.</p> <p>13.3. Exposa mitjançant treballs de lliure creació les conclusions de la seva anàlisi crítica de les diferències en l'assignació de tasques i responsabilitats en la família i la comunitat escolar en funció del sexe.</p> <p>14.1. Enjudicia críticament actituds de</p>
--	--	---

		<p>falta de respecte a la igualtat d'oportunitats d'homes i dones.</p> <p>14.2. Col·labora amb persones de l'altre sexe en diferents situacions escolars.</p> <p>14.3. Fa diferents tipus d'activitats independentment del seu sexe.</p> <p>15.1. Exposa de forma argumentada la importància de valorar la igualtat de drets d'homes i dones, la coresponsabilitat en les tasques domèstiques i la cura de la família.</p> <p>15.2. Fa treballs de lliure creació per investigar casos de manca de coresponsabilitat en la cura de la família presentats en els mitjans de comunicació.</p> <p>15.3. Valora l'ús del diàleg per resoldre possibles conflictes en les relacions afectives.</p> <p>16.1. Enjudicia críticament els valors implícits en diverses situacions, d'acord amb els que constitueixen la vida en comú en una societat democràtica.</p> <p>16.2. Reflexiona sobre els drets i deures de la Constitució espanyola.</p> <p>17.1. Explica els drets i deures bàsics de la Constitució espanyola.</p>
--	--	--

		<p>17.2. Fa senzills judicis morals fonamentats.</p> <p>17.3. Participa en el benestar de l'entorn proper basant-se en els drets i deures bàsics de la Constitució espanyola.</p> <p>18.1. Expressa els trets característics de la convivència democràtica.</p> <p>18.2. Argumenta la importància dels valors cívics en una societat democràtica.</p> <p>19.1. Comprèn, valora i exposa per escrit el deure de l'aportació ciutadana al bé de la societat.</p> <p>19.2. Explica la funció dels impostos de proporcionar recursos socials que milloren la qualitat de vida dels ciutadans.</p> <p>19.3. Fa produccions creatives sobre les conseqüències de no pagar impostos.</p> <p>20.1. Mostra interès per la natura que l'envolta i se'n sent part integrant.</p> <p>20.2. Raona els motius de la conservació dels béns naturals.</p> <p>20.3. Proposa iniciatives per participar en l'ús adequat de béns naturals i en raona els motius.</p> <p>21.1. Analitza, explica i exposa les causes i les conseqüències de la intervenció</p>
--	--	--

		<p>humana en el medi.</p> <p>21.2. Investiga críticament la intervenció humana en el medi ambient i en comunica els resultats.</p> <p>21.3. Argumenta comportaments de defensa i recuperació de l'equilibri ecològic i de conservació del medi ambient.</p> <p>22.1. Pren consciència de la limitació dels recursos energètics i explica les conseqüències de l'esgotament de les fonts d'energia.</p> <p>22.2. Investiga els efectes de l'abús de determinades fonts d'energia.</p> <p>22.3. Fa treballs creatius sobre la necessitat d'aire no contaminat per a la salut i la qualitat de vida.</p> <p>22.4. Exposa gràficament arguments per rebutjar activitats humanes contaminants.</p> <p>23.1. Valora la importància de la cura del cos i la salut i de prevenir accidents domèstics.</p> <p>23.2. Raona les repercussions de determinades conductes de risc sobre la salut i la qualitat de vida.</p> <p>23.3. Coneix les pràctiques de primers auxilis.</p>
--	--	---

		<p>23.4. Expressa les mesures preventives dels accidents domèstics més freqüents.</p> <p>24.1. Fa un ús ètic de les tecnologies de la informació i la comunicació.</p> <p>24.2. Coneix l'ús segur de les tecnologies de la informació i la comunicació.</p> <p>24.3. Analitza i enjudicia críticament els continguts de l'entorn digital.</p> <p>25.1. Analitza informació digital per cercar les raons per les quals les persones senten la necessitat de consumir en veure un anunci publicitari.</p> <p>25.2. Reflexiona sobre la influència de la publicitat i expressa les seves conclusions mitjançant treballs creatius.</p> <p>25.3. Fa exposicions en què enjudicia críticament hàbits de consum innecessari.</p> <p>26.1. Col·labora en campanyes escolars sobre la importància del respecte de les normes d'educació vial.</p> <p>26.2. Investiga sobre les principals causes dels accidents de trànsit amb l'ajuda de les tecnologies de la informació i la comunicació.</p> <p>26.3. Exposa les conseqüències de diferents accidents de trànsit.</p>
--	--	---

		<p>27.1. Analitza informació en premsa en relació amb els accidents de trànsit.</p> <p>27.2. Desenvolupa projectes relacionats amb les principals causes dels accidents de trànsit, sobre els quals s'informa en diferents mitjans de comunicació.</p> <p>27.3. Reflexiona sobre la manera en què es podrien haver evitat accidents de trànsit i exposa les seves conclusions.</p> <p>27.4. Explica les principals mesures que es podrien adoptar per prevenir accidents de trànsit.</p>
--	--	--